

Společenské vědy v ochraně životního prostředí; porozumění a integrace člověka za účelem jeho zlepšení

Historicky byly přírodní vědy jediným či primárním zdrojem informací sloužícím k aktivitám v rámci ochrany životního prostředí. Mnoho vědců zabývajících se ochranou životního prostředí si však v této oblasti již dlouhou dobu uvědomuje důležitost nejen věd přírodních, ale i společenských. Klasické i aplikované společenské vědy se používají ke studiu rozmanitých společenských jevů, procesů nebo individuálních atributů. Klasické společenské vědy zahrnují sociologii, antropologii, politologii, geografii, ekonomii, historii a psychologii. Aplikované společenské vědy zahrnují vzdělávání, komunikační studia, rozvojová studia a právo. Nedostatek povědomí o rozsahu a nejistota ohledně smyslu společenských věd zabývajících se ochranou životního prostředí (v originále používán termín "conservation social science") však stále brání efektivnímu zapojení do lidské dimenze.

Tento článek zkoumá rozsah a smysl 18 podoborů klasických (environmentální antropologie, environmentální ekonomie, geografie lidského životního prostředí, ochrana a historie životního prostředí, politologie a správa ochrany životního prostředí, psychologie ochrany životního prostředí, environmentální sociologie, environmentální filozofie a etika), interdisciplinárních (politická ekologie, věda a technologická studia, životní prostředí v humanitních vědách, ekologická ekonomie) a aplikovaných (ochrana a rozvojová studia, ochrana životního prostředí v právu, ochrana životního prostředí ve vzdělávání, marketing ochrany životního prostředí, lidské dimenze v managementu přírodních zdrojů, politické vědy) společenských věd zabývajících se ochranou životního prostředí a formuluje deset různých přínosů společenských věd pro pochopení a zlepšení jeho ochrany. Obecně lze říci, že společenské vědy zaměřující se na ochranu životního prostředí mohou být hodnotné z popisných, diagnostických, disruptivních, reflexivních, generativních, inovativních nebo instrumentálních důvodů.

1. Popisná hodnota – dokumentování a zvyšování porozumění diverzitě způsobů, prostřednictvím kterých dochází k ochraně životního prostředí v různých kontextech.
2. Popisná a diagnostická hodnota – usnadnění učení se o výzvách, postupech a procesech spojených s ochranou životního prostředí, stejně tak úspěších a neúspěších, a také šíření povědomí o výše zmíněném.
3. Diagnostická, disruptivní a reflexivní hodnota – poskytnutí pomoci v rámci úvah o tom, proč a jak dochází nebo by mělo docházet k ochraně životního prostředí.
4. Disruptivní a reflexivní hodnota – zkoumání základních předpokladů, konceptů a modelů ochrany životního prostředí.
5. Generativní nebo inovativní hodnota – umožnění představivosti, inovace a tvorby nových nebo potřebných konceptů, postupů nebo modelů pro ochranu životního prostředí.
6. Instrumentální hodnota – zlepšení postupů a správních procesů v managementu ochrany životního prostředí.
7. Generativní, inovativní nebo instrumentální hodnota – umožnění plánování a navrhování společensky přijatelných podnětů týkajících se ochrany životního prostředí, které odpovídají různým společenským, ekonomickým, kulturním a správním kontextům.
8. Instrumentální hodnota – pomoc s odůvodňováním a normalizací opatření v rámci ochrany životního prostředí.
9. Instrumentální hodnota – zvyšování pravděpodobnosti efektivnějšího plánování a managementu ochrany životního prostředí v různých společenských, ekonomických a politických kontextech.
10. Instrumentální hodnota – usnadňování společensky spravedlivějších procesů a výsledků ochrany životního prostředí.

Tato práce chce upozornit na potřebu rozšíření znalostí o ochraně životního prostředí mezi odbornou veřejností. Veškeré v ní obsažené podpůrné materiály poskytují stručné, ale komplexní

reference pro vědce a odborníky zabývající se touto problematikou.

Využitelné výstupy:

Tento článek zkoumá rozsah a smysl 18 podoborů klasických (environmentální antropologie, environmentální ekonomie, geografie lidského životního prostředí, ochrana a historie životního prostředí, politologie a správa ochrany životního prostředí, psychologie ochrany životního prostředí, environmentální sociologie, environmentální filozofie a etika), interdisciplinárních (politická ekologie, věda a technologická studia, životní prostředí v humanitních vědách, ekologická ekonomie) a aplikovaných (ochrana a rozvojová studia, ochrana životního prostředí v právu, ochrana životního prostředí ve vzdělávání, marketing ochrany životního prostředí, lidské dimenze v managementu přírodních zdrojů, politické vědy) společenských věd zabývajících se ochranou životního prostředí a formuluje deset různých přínosů společenských věd pro pochopení a zlepšení jeho ochrany.

Obecně lze říci, že společenské vědy zaměřující se na ochranu životního prostředí mohou být hodnotné z popisných, diagnostických, disruptivních, reflexivních, generativních, inovativních nebo instrumentálních důvodů.

Grafické přílohy: [bennet-fig1.png](#) [1]

 [bennet-fig2.png](#) [2]

 [bennet-fig3.png](#) [3]

 [bennet-fig4.png](#) [4]

Zdroj: Bennett N. J., Roth R., Klain S. C., Chan K., Christie P., Clark D. A., Cullman G., Curran D., Durbin T. J., Epstein G., Greenberg A., Nelson M. P., Sandlos J., Stedman R., Teel T. L., Thomas R., Veríssimo D., Wyborn C. (2017) Conservation social science: Understanding and integrating human dimensions to improve conservation. *Biological Conservation* 205: 93–108 pp.

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0006320716305328?via%3Dihub>

Zadal: Alena Peltanová (překlad Adéla Boušková)

URL zdroje: <https://forumochranyprirody.cz/spolecenske-vedy-v-ochrane-zivotniho-prostredi-porozumeni-integrace-cloveka-za-ucelem-jeho-zlepseni>

Odkazy:

[1] <https://forumochranyprirody.cz/sites/default/files/bennet-fig1.png>

[2] <https://forumochranyprirody.cz/sites/default/files/bennet-fig2.png>

[3] <https://forumochranyprirody.cz/sites/default/files/bennet-fig3.png>

[4] <https://forumochranyprirody.cz/sites/default/files/bennet-fig4.png>